

Міністерство освіти і науки України
Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського
Навчально-науковий інститут філології та журналістики
Кафедра слов'янської філології та журналістики

Кваліфікаційна робота

На тему: Авторський блог «Поштовх до ідентичності: Українізація як соціокультурний процес» (серія публікацій)

Коломієць Дарини Юріївни,
студентки IV курсу, групи 061-41б
спеціальність: 061 Журналістика
ступінь вищої освіти: БАКАЛАВР

Науковий керівник:
Семенець Олена Олександрівна,
доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри журналістики

Кількість балів: _____ Оцінка ECTS _____

Члени комісії: _____ (підпис)
_____ (ініціали, прізвище)

_____ (підпис) (ініціали, прізвище)

_____ (підпис) (ініціали, прізвище)

	2
Вступ.....	3
Розділ 1. Пояснювальна записка.....	4
1.1. Обґрунтування проекту.....	4
1.2. Теоретична база.....	4
1.3. Мета і завдання роботи.....	6
1.4. Джерела фактів.....	6
1.5. Технічні й програмні засоби.....	7
1.6. Сфера застосування.....	7
1.7. Структура журналістського проекту.....	8
Висновки.....	10
Список використаних джерел.....	11
Документація.....	16
Анотація.....	38

Вступ

У сучасному світі, де кожна країна з її унікальною економічною системою, фінансовими структурами, військовою потужністю та політичними ідеологіями, національна мова, духовні цінності, культура та самоідентифікація є визначальними складовими національного характеру. Повномасштабне вторгнення росії на територію України стало каталізатором активного процесу українізації, що став важливим етапом в історії національного розвитку країни.

Захищаючи свої позиції, українська мова не лише утверджує національну ідентичність, але й сприяє національній безпеці. Коли ми спілкуємося рідною мовою, ми обмежуємо можливості російських злочинців продовжувати маніпулювати мовною темою. Мова не лише слугує засобом комунікації, але й є ключовим фактором об'єднання нації, оскільки сприяє її єдності, вільному культурному розвитку та збереженню національної ідентичності. Вона відіграє важливу роль у здоровому духовному та ментальному розвитку, а тому є потужним засобом зміцнення національної свідомості.

У контексті цих важливих викликів та перспектив українського суспільства, авторський блог «Поштовх до ідентичності: Українізація як соціокультурний процес» націлений висвітлити різноманітні аспекти українізації, розкрити її вплив на сучасну динаміку та виявити її роль у формуванні національного характеру. Під керівництвом наукових досліджень, аналітичних матеріалів та особистих спостережень, ми опишемо процес та розкриємо значення мовної та культурної ідентичності для подальшого розвитку України.

Розділ 1. Пояснювальна записка

1.1. Обґрунтування проєкту

У сучасному українському суспільстві мовна політика є однією з ключових тем, яка викликає значний інтерес та обговорення серед громадян. У зв'язку з повномасштабним вторгненням РФ, а відповідно і в контексті змін, що відбуваються в державі, актуальним стає вивчення процесів українізації, їх впливу на різні сфери життя та сприйняття національної ідентичності.

Серія авторських статей є відмінним інструментом для глибокого аналізу та розгляду проблеми українізації з різних точок зору. Кожна стаття пропонує свій унікальний підхід до теми, розкриваючи її з різних аспектів та дозволяючи читачам отримати різноманітні інсайди.

На відміну від традиційних новин або коментарів, які зазвичай узагальнюють інформацію, проєкт пропонує глибокий аналіз та розгляд проблеми українізації з нового погляду. Це надає аудиторії можливість отримати детальніші знання та глибше зрозуміти суть процесу.

Метою проєкту є створення платформи для активної дискусії та рефлексії над процесами українізації в сучасному українському суспільстві. Ми сподіваємося, що наші матеріали сприятимуть формуванню обґрунтованих поглядів та стимулюватимуть суспільний діалог з цього питання.

1.2. Теоретична база

Теоретична база проєкту є досить різноманітною:

- Законодавчі акти та документи (Концепція державної програми розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя до 2030 року; рішення Ради національної безпеки і оборони «Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану»; 6 стаття 27 мовного Закону)
- Інтерв'ю, дописи у соцмережах, коментарі експертів: Олександр Ткаченко (колишнього Міністра культури та інформаційної політики України),

Тарас Кремінь (уповноважений із захисту державної мови), Сергій Стуканов (керівник аналітичного відділу Центру контент-аналізу опитувань Київського міжнародного інституту соціології), Лариса Масенко (українська мовознавиця), Сергій Квіт (президент Національного університету «Києво-Могилянська академія»), Артур Пройдаков (вчитель української мови та літератури, який очолює методичний та соціальний напрямок у школі MIDGARD)

- Інтернет-ресурси, серед яких новинні сайти: Детектор медіа, Суспільне, Укрінформ, Cases.media, Reuters (Harmash O. Wartime surge of Ukrainian language brings boons for those who switch), портал «Lifetechnology», бізнес-видання «The Page».
- Результати дослідження «Українська мова в соціальних мережах», результати опитування щодо якості освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану, проведеного Державною службою якості освіти України, спільно з Міністерством освіти і науки України, Українським інститутом розвитку, Інститутом освітньої аналітики та за підтримки проекту «Супровід урядових реформ в Україні»; Онлайн-опитування гравців книжкового ринку
- Наукові матеріали, розміщені на веб-сайті Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого
- Спеціалізовані онлайн-ресурси: проєкт популяризації вивчення української мови «Єдині», веб-сайт НУШ.
- Круглий стіл «Ціннісна українізація в освіті: сучасність і стратегії на майбутнє».

Ці елементи теоретичної бази допомагають авторів дослідити, проаналізувати та розкрити широкий спектр аспектів українізації як соціокультурного процесу.

1.3. Мета і завдання роботи

Мета проєкту – дослідити вплив українізації на суспільство та сприяти формуванню обґрунтованих поглядів громадян на цей процес.

Завдання проєкту:

1. Аналізувати вплив українізації на різні сфери суспільства, включаючи мовну політику, освіту, та медійний простір.
2. Висвітлювати перспективи та виклики, пов'язані з українізацією, зокрема в контексті культурної самоідентифікації.
3. Пропонувати аналітичний погляд на зміни, що відбуваються у суспільстві через українізацію.
4. Сприяти розвитку обґрунтованого громадського діалогу та усвідомленню ключових аспектів мовної політики в Україні.

Об'єкт проєкту – українізація як соціокультурний процес.

Предмет проєкту – процес українізації, закономірності її розвитку, вплив на різні сфери суспільства та на позитивні зміни для української держави.

1.4. Джерела фактів

Джерелами фактів для мого журналістського проєкту були різні джерела інформації, включаючи:

1. Офіційні заяви та документи від Тараса Кременя, Уповноваженого із захисту державної мови, що містять дані та статистику процесів українізації. [8, 20]
2. Дослідження та звіти від наукових установ та дослідницьких груп, які вивчають мовну політику та соціокультурні процеси в Україні. [10]
3. Опубліковані у ЗМІ інтерв'ю з експертами у галузі мовної політики, журналістами, освітянами та іншими зацікавленими сторонами. [30]
4. Аналіз законодавчих актів, політичних дебатів та публічних обговорень на тему українізації. [26]
5. Інформація, отримана через медійні джерела, такі як новинні сайти, журнали та телевізійні програми. [17]

1.5. Технічні й програмні засоби

Головним з технічної точки зору є створення блогу, тобто реєстрація свого акаунту за допомогою сервісу <https://www.blogger.com/blog/posts/2731111075532492535?bpli=1&pli=1>

Також під час створення та реалізації проєкту активним було використання соціальних мереж, новинних сайтів, а також інтернет-ресурсів для збору та аналізу даних з метою вивчення впливу українізаційних процесів у суспільстві.

Важливо зазначити щодо використання веб-сайтів та онлайн-ресурсів для доступу до наукової літератури, аналітичних матеріалів та статистичних даних з питань українізації, а також використання спеціалізованих електронних баз даних для доступу до актуальних досліджень, статистичних даних, а також архівних матеріалів з попередніх досліджень.

1.6. Сфера застосування

Авторський блог «Поштовх до ідентичності: Українізація як соціокультурний процес» – це проєкт про дослідження українізації та її впливу на різні аспекти життя, включаючи ЗМІ, освіту, культуру і мистецтво. Розробила серію публікацій у вигляді авторського блогу, яка включає п'ять статей щодо дослідження українізації в різних сферах. Цей проєкт має практичне значення для розуміння позитивних змін, що відбулися, а також дослідження слабких місць, які потребують удосконалення.

Цей проєкт може бути використаний для створення обговорень та аналізу в громадському просторі, а також в освітніх і наукових цілях для поглиблення розуміння процесів українізації. Крім того, статті з цього блогу можуть служити як джерело інформації для подальших досліджень з цієї теми. Їхнє розміщення в Інтернеті сприяє приверненню уваги широкої аудиторії та може стати підставою для дискусій та співпраці зі спеціалістами у сфері мовної політики та культурології.

Проект спрямований на аудиторію, яка зацікавлена у вивченні та розумінні процесів українізації та її впливу на різні сфери суспільства. Ця аудиторія може включати студентів, викладачів, дослідників, активістів у галузі мовної політики, журналістів, а також широку громадськість, яка цікавиться національною ідентичністю та культурою.

1.7. Структура журналістського проєкту

Проект Авторський блог «Поштовх до ідентичності: Українізація як соціокультурний процес» складається з 5 статей:

1. Лагідна українізація в медіа: вплив на ЗМІ та громадську інформацію
2. Лагідна українізація: шлях до мовної гармонії та розуміння в Україні
3. Українізація та культурна самоідентифікація: як мова впливає на національну свідомість
4. Освітні процеси: як школи та університети підтримують мовний перехід
5. Мовна інтеграція в творчому просторі: вплив українізації на культуру та мистецтво

У статті «Лагідна українізація в медіа: вплив на ЗМІ та громадську інформацію» розглядаються різноманітні аспекти цього процесу впливу лагідної українізації на ЗМІ та громадську інформацію, починаючи з історичного контексту та законодавчих ініціатив, спрямованих на сприяння використанню української мови. Також звертається увага на роль телемарафону «Єдині новини» як інформаційного каналу під час воєнного стану, а також на важливість соціальних мереж як джерела інформації та їх роль у розповсюдженні української мови. Стаття відзначає позитивну динаміку у поширенні української мови в Інтернеті та соціальних мережах та її значення для національної ідентичності в умовах, в тому числі, гібридної війни з росією. [3]

Стаття «Лагідна українізація: шлях до мовної гармонії та розуміння в Україні» розглядає процес українізації в Україні від початку повномасштабного вторгнення росії. Авторка звертає увагу на зростання популярності українського контенту на платформах, зокрема, на сервісі MEGOGO, а також на стратегії та

заходи, які приймає уряд для стимулювання використання української мови та переходу до англійської мови у суспільстві. Також розглядається роль громадських ініціатив та реакція населення на поточну ситуацію, в якій війна відіграє важливу роль у зміні мовних тенденцій та формуванні національної самосвідомості. [18]

Стаття «Українізація та культурна самоідентифікація: як мова впливає на національну свідомість» звертає увагу на те, як українська мова впливає на національну свідомість та становлення української державності, особливо у контексті війни та геополітичних конфліктів. Стаття також розглядає вплив війни на використання української та російської мови в Україні, а також роль мови у національній безпеці та об'єднанні нації. [24]

Стаття «Освітні процеси: як школи та університети підтримують мовний перехід» розглядає важливість збереження та підтримки української мови як складової національної ідентичності в Україні. Вона досліджує, як освітні установи, зокрема школи та університети, впроваджують різноманітні ініціативи для підтримки мовного переходу. Стаття описує конкретні заходи, такі як впровадження посад мовних омбудсменів, зміна методик навчання та стимулювання бажання студентів і учнів покращити свої знання української мови. Також розглядається роль громадських ініціатив у підтримці української мови та культурної ідентичності в контексті сучасних викликів, зокрема під час конфлікту з росією. [26]

У статті «Мовна інтеграція в творчому просторі: вплив українізації на культуру та мистецтво» розглядається вплив повномасштабного вторгнення на процес українізації мистецтва, тобто просування української мови та культурних цінностей, на культурний та мистецький сегмент України в контексті війни. Стаття досліджує, як цей процес відображається на розвитку літератури, театру, кіно, музики та інших аспектів культурного життя країни. Також вона аналізує реакцію українських культурних діячів на виклики, пов'язані з агресивною політикою росії, і їхню боротьбу за захист української культурної спадщини та мовної ідентичності завдяки мистецтву. [1, 6]

Висновки

Підсумовуючи, українізація відіграє важливу роль у формуванні сучасної національної ідентичності. Завдяки аналізу різних аспектів українізації, проєкт підкреслює необхідність збереження та підтримки української мови як складової культурної спадщини та національної самосвідомості.

Використання різноманітних джерел інформації, включаючи експертні оцінки, наукові дослідження та законодавчі акти, дозволило вивчити українізацію з різних ракурсів і визначити позитивні тенденції у її розвитку.

Зусилля шкіл, університетів та громадських ініціатив у підтримці мовного переходу свідчать про активну підтримку української мови та культурної ідентичності. Результати проєкту сприяють формуванню обґрунтованих поглядів громадян та сприяють розвитку відкритого суспільного діалогу з питань мовної політики та культурної ідентичності в Україні.

Висновок проєкту підкреслює важливість створення платформи для активної дискусії та рефлексії щодо українізації в українському суспільстві. Надіємося, що наші матеріали допоможуть громадянам сформувані обґрунтовані погляди на цей процес та спонукатимуть до активного участі у суспільному діалозі щодо мовної політики та культурної ідентичності в Україні.

Список використаних джерел

1. Артем Пивоваров – Твої Вірші, Мої Ноти. Нотатки про українську музику: веб-сайт. URL: <https://notatky.com.ua/artem-pyvovarov-tvoi-virshi-moi-noty/> (дата звернення: 18.03.2024).
2. Де вивчити українську мову в Києві. Уповноважений із захисту державної мови: веб-сайт. URL: <https://mova-ombudsman.gov.ua/news/de-vivchiti-ukrayinsku-movu-v-kiyevi> (дата звернення: 17.02.2024).
3. Єдині. URL: <https://yedyni.org/about/> (дата звернення: 17.02.2024).
4. Загоруй А. Як працюють українські видавці в умовах війни – опитування. Читомо. URL: <https://chytomo.com/iak-pratsiuiut-ukrainski-vydavtsi-v-umovakh-vijny-opytuvannia/> (дата звернення: 18.03.2024).
5. «Легідна українізація» — новий ютуб-проект від Суспільне Чернігів. Суспільне: веб-сайт. URL: <https://cn.suspilne.media/articles/18551> (дата звернення: 10.02.2024).
6. Миколаївський академічний український театр драми та музичної комедії. URL: <https://www.maut.com.ua> (дата звернення: 18.03.2024).
7. Мистецтво під час війни: розвиток українського кіно. Дивись info: веб-сайт. URL: <https://dyvys.info/2023/10/31/rozvytok-ukrayinskogo-kino/> (дата звернення: 18.03.2024).
8. Мова єднає українців і робить нас сильною європейською нацією, - Тарас Кремінь (Інтерв'ю). Уповноважений із захисту державної мови: веб-сайт. URL: <https://mova-ombudsman.gov.ua/news/mova-yednaye-ukrayinciv-i-robit-nas-silnoyu-yevropejskoju-naciyeyu-taras-kremin-intervyu> (дата звернення: 17.02.2024).
9. Мова як «байрактар», мова як код: до ювілею соціолінгвістки Лариси Масенко. Радіо Свобода: веб-сайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/larysa-masenko-ukrayinska-mova/32126052.html> (дата звернення 15.02.2024).

10. Мовне питання – одвічне поле боротьби за українську ідентичність (оглядова довідка за матеріалами преси та інтернету за 2020–2023 рр.). Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого: веб-сайт. URL: <https://nlu.org.ua/article.php?id=571> (дата звернення 15.02.2024).
11. Мовний омбудсман отримав з початку року майже 3,5 тисячі скарг. Укрінформ: веб-сайт. URL: <https://www.google.com/amp/s/www.ukrinform.ua/amp/rubric-society/3790219-movnij-ombudsman-otrimav-z-pocatku-roku-majze-35-tisaci-skarg.html> (дата звернення: 16.03.2024).
12. Понад 90 % українських учителів, батьків і учнів вважають рідною мовою українську: моніторинг українізації в освіті. Суспільне Культура: веб-сайт. URL: <https://suspilne.media/culture/623849-ponad-90-ukrainskih-uciteliv-batkiv-i-ucniv-vvazaut-ridnou-movou-ukrainsku-monitoring-ukrainizacii-v-osviti/> (дата звернення: 16.03.2024).
13. Про схвалення Концепції Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року. Розпорядження від 19 травня 2021 р. № 474-р. Кабінет міністрів України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.02.2024).
14. Результати дослідження "Українська мова в соціальних мережах". Центр контент-аналізу. URL: https://detector.media/doc/images/news/archive/2021/218701/mova-sotsmerezhh-2023_povna.pdf (дата звернення: 10.02.2024)
15. Роз'яснення частини 6 статті 27 мовного Закону. Уповноважений із захисту державної мови: веб-сайт. URL: <https://mova-ombudsman.gov.ua/news/roziasnennia-chastyny-6-statti-27-movnoho-zakonu> (дата звернення: 10.02.2024).
16. Соцмережі в умовах війни випередили телебачення за популярністю - опитування. Інтент: веб-сайт. URL:

- <https://intent.press/news/medialiteracy/2022/socmerezhi-zalishayutsya-golovnim-dzherelom-novin-dlya-ukrayinciv/> (дата звернення: 10.02.2024).
17. Спільний телемарафон — інформаційна ППО в цивілізаційній війні. Детектор медіа: веб-сайт. URL: <https://detector.media/kritika/article/197522/2022-03-15-spilnyy-telemarafon-informatsiyna-ppo-v-tsyvilizatsiyniy-viyni/> (дата звернення: 10.02.2024).
18. Статус англійської мови в Україні: яка позиція МОН та про що дискутують у мережі. НУШ: веб-сайт. URL: <https://nus.org.ua/news/status-anglijskoyi-movy-v-ukrayini-yaka-pozytsiya-mon-ta-pro-shho-dyskutuyut-u-merezhi/> (дата звернення: 17.02.2024).
19. Стуканов С., Лузан Є. Центр контент-аналізу: Близько 10% українських онлайн-медіа не мають повноцінної україномовної версії сайту. Детектор медіа: веб-сайт. URL: <https://detector.media/infospace/article/218697/2023-10-30-tsentr-kontent-analizu-blyzko-10-ukrainskykh-onlayn-media-ne-mayut-povnotsinnoi-ukrainomovnoi-versii-saytu/> (дата звернення: 10.02.2024).
20. Тарас Кремень: Посилення присутності української мови в соцмережах — це про реальний зріз мовної стійкості. Уповноважений із захисту державної мови: веб-сайт. URL: <https://mova-ombudsman.gov.ua/news/taras-kremin-posylennia-prysutnosti-ukrainskoi-movy-v-ukrainskomu-sehmenti-sotsialnykh-merezh-tse-pro-realnyi-zriz-movnoi-stiikosti-hromadianskoho-suspilstva> (дата звернення: 10.02.2024).
21. Ткаченко: Для нас головне - не втратити медійний ринок. Interfax: веб-сайт. URL: <https://interfax.com.ua/news/interview/906862.html> (дата звернення: 10.02.2024).
22. Торік надійшла рекордна кількість звернень про порушення мовного закону - Кремень. Укрінформ: веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3809076-torik-nadijsla-rekordna-kilkist-zvernen-pro-porusenna-movnogo-zakonu-kremin.html> (дата звернення: 17.02.2024).

23. Українізація набирає обертів: перегляди українських фільмів зросли в п'ять разів. Cases.media: веб-сайт. URL: <https://cases.media/news/ukrayinizaciya-nabiraye-obertiv-pereglyadi-ukrayinskikh-filmiv-zrosli-v-p-yat-raziv> (дата звернення: 17.02.2024).
24. Українська мова під час війни: ключові тенденції розвитку. Національний інститут стратегічних досліджень: веб-сайт. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ukrayinska-mova-pid-chas-viyny-klyuchovi-tendentsiyi-rozvytku> (дата звернення: 16.03.2024).
25. Українські митці в обороні України URL: <https://www.radiosvoboda.org/amp/ukrayina-viyna-mystetstvokultura/31839854.html> (дата звернення: 18.03.2024).
26. Учні говорять на перервах російською? 10 секретів лагідної українізації. Освіторія: веб-сайт. URL: <https://osvitoria.media/experience/uchni-govoryat-na-perervah-rosijskoyu-10-sekretiv-lagidnoyi-ukrayinizatsiyi/> (дата звернення: 16.03.2024).
27. Ціннісні українізація в освіті. Ukrinform TV. https://www.youtube.com/live/5jiye_Tw1ZQ?si=YZhkBwCMNxNwE9G8 (дата звернення: 16.03.2024).
28. Черниш О. Гумор проти ракет. Як Україна жартує під час війни. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61473573> (дата звернення: 18.03.2024).
29. Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану. Рішення Ради національної безпеки та оборони України від 18 березня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-22#Text> (дата звернення: 10.02.2024).
30. «Я не можу жити в Україні і розмовляти російською». Укрінформ: веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3815370-a-ne-mozu-ziti-v-ukraini-i-rozmovlati-rosijskou.html> (дата звернення: 17.02.2024).
31. Harmash O. Wartime surge of Ukrainian language brings boons for those who switch. Reuters: website. URL:

- <https://www.reuters.com/world/europe/wartime-surge-ukrainian-language-brings-boons-those-who-switch-2023-04-26/> (дата звернення: 17.02.2024).
32. Odds Eurovision Song Contest 2024. URL: <https://eurovisionworld.com/odds/eurovision> (дата звернення: 18.03.2024).
33. The Page згортає російську версію сайту. Ukr.net: веб-сайт. URL: <https://www.ukr.net/news/details/technologies/95765795.html> (дата звернення: 10.02.2024).
34. War changes language: More Ukrainian, less Russian. Lifetechnology: website. URL: <https://www.lifetechnology.com/blogs/life-technology-science-news/war-changes-language-more-ukrainian-less-russian> (дата звернення 15.02.2024).

Документація

Українізація та культурна самоідентифікація: як мова впливає на національну свідомість

Знаєте цитату Ліни Костенко: «Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову», а вираз «Мова – це ДНК нації» або цитату Івана Огієнка: «Мова – то серце народу: гине мова – гине народ». Це загальновідомі вислови в українському середовищі. Це істина, яка долинає від класиків. Головна суть, яку до повномасштабного вторгнення РФ великій частці українців важко було збагнути.

Будь-яка мова є національною ознакою. У період війни державна мова стала однією з ключових складових національної безпеки, символізуючи боротьбу проти ворога та втілення гідності та свободи.

Після початку насильницького вторгнення Росії 24 лютого багато людей почали розглядати мову як фактор національного виживання.

Тобто українська мова є не лише засобом ідентифікації українців, але й символізує їхню національну свідомість та громадянську позицію. Вона формує наш народ зсередини, служить основою для його становлення та життя. Українська мова завжди була головною ознакою української ідентичності та ключовим елементом українського національного становлення. Впродовж всієї історії для російських імперців вона була однією з першочергових мішеней для знищення та основною метою політики лінгвістичного геноциду ([лінгвоциду](#)). Повна, тривала та кривава заборона використання мови у публічній сфері передбачала фактично винищення нашої нації, яка визнає свободу, гідність та честь як основи свого державотворення.

Важливо, що Україна офіційно засвідчила факт тривалого лінгвістичного геноциду української мови з боку Росії за рішенням Конституційного суду.

Хоча російськомовні громадяни ніколи не були жертвами утисків через свою мову від інших українців, проте їх все ж прийшов «визволяти» Путін. Єдиною мовою, яка зазнала численних спроб знищення, є українська.

Українська мова є не лише найбільшим ворогом для Росії, але й потужною зброєю, оскільки російські загарбники активно нищили українські книги та намагалися швидко русифікувати систему освіти, як це відбувається й нині на окупованих територіях.

У часи війни, коли загрожує небезпека для людських життів та помешкань, мова залишається «прихистком духу, опорою стійкості та

URL.: <https://www.radiosvoboda.org/a/larysa-masenko-ukrayinska-mova/32126052.html> (дата звернення 15.02.2024).

2. Мовне питання – одвічне поле боротьби за українську ідентичність (оглядова довідка за матеріалами преси та інтернету за 2020–2023 рр.). Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого: веб-сайт. URL: <https://nlu.org.ua/article.php?id=571> (дата звернення 15.02.2024).
3. War changes language: More Ukrainian, less Russian. Lifetechnology: website. URL: <https://www.lifetechnology.com/blogs/life-technology-science-news/war-changes-language-more-ukrainian-less-russian> (дата звернення 15.02.2024).

Лагідна українізація: шлях до мовної гармонії та розуміння в Україні

Свого часу Революція Гідності 2014 року стала на заваді поширенню російської мови в Україні, адже відбулося ухвалення Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної», а вже у 2022 році з початком повномасштабного вторгнення РФ російська мова в принципі втратила свою легітимність в Україні, навіть серед тих, хто спілкувався нею все життя. Отже, завершилося конкурування двох мов в одній національній спільноті, де російська виступала значущим фактором розколу українського суспільства протягом багатьох років.

«Лагідна» українізація, якій сприяли протягом усього періоду незалежності України головним чином волонтерські ініціативи, перетворилася на майже повністю добровільну «воєнну» українізацію під руйнівним впливом російської сторони – і цій жорстокій агресії вдалося зробити більше, ніж державі та наполегливим зусиллям громадських ініціатив.

Російські дії зробили набагато більше для підсилення національної самосвідомості українців, ніж десятирічні зусилля патріотичного виховання, дискусій щодо мовного питання та популяризації української мови. У суспільстві все більше чути української.

Важливим досягненням 2023 року є процес дерусифікації, який відбувається насамперед через ініціативу людей. Самі громадяни виявляють бажання переходити на українську мову. Цікаво, що ця тенденція спостерігалась навіть до війни, коли була досягнута згода на те, що українська має бути єдиною державною мовою.

Водночас у 2023 році було зареєстровано [3692 звернень](#) громадян щодо порушень Закону "Про забезпечення функціонування української мови як державної". Це найвища кількість скарг за всю історію існування інституту уповноваженого із захисту державної мови і перевищує показник 2022 року на 30% [1].

Найбільш резонансним прикладом успішного оволодіння мовою є [проект "Єдині"](#), який був запущений у квітні 2022 року. Це волонтерське об'єднання працює у двох напрямках – з навчальною програмою тривалістю 28 днів та розмовними клубами, де теоретичні знання підкріплюються практичним спілкуванням. За рік розмовні клуби цього проекту розпочали свою роботу у 25 містах України та за кордоном – у Любліні, Варшаві, Роттердамі, Вільнюсі, Гельсінках, Празі та на Кіпрі.

За [даними](#) Київської міської військової адміністрації, активними центрами, де ведеться робота з дотримання мовного законодавства, є публічні бібліотеки у місті Києві, які використовуються для запровадження різноманітних проєктів.

Соціологічні дослідження [підтверджують](#), що для більшості українців українська є рідною мовою, але при цьому серед них є ті, хто використовує російську у побуті. Якщо у 2021 році українську мову рідною вважали 77% респондентів, то протягом року цей показник зріс до 87%. При цьому українська мовна ідентичність переважає у всіх регіонах України (98% на заході, 93% у центрі, 74% на півдні та 70% на сході). Парадокс полягає в тому, що російською мовою вдома спілкуються 23,7% населення, тобто є відсоток тих, хто вважає українську мову рідною, але спілкується російською..

Більшість тих, хто має мотивацію почати спілкуватися рідною українською мовою, є людьми, які відчули вплив війни та процесу "денацифікації", і для них російська стає символом ворога. Це суттєво відрізняє поточну ситуацію від попередніх, що були передвоєнними, оскільки родини та оточення цих людей підтримують їх перехід, що є також наслідком повномасштабної війни.

«Це – тотальне внутрішнє переродження, потреба відчувати себе єдиним цілим із рідною країною», – [стверджує](#) Тарас Кремень, Уповноважений із захисту державної мови.

Крім того, також цікавим є факт, що у MEGOGO відзначається зростання попиту на контент українського виробництва. Зокрема, починаючи з 2021 року кількість переглядів українських фільмів зросла в п'ять(!) разів. Якщо на початку минулого року лише кожен

сотий перегляд припадав на українську кінострічку, то цієї осені це вже кожен двадцятий перегляд. Цьому сприяє як покращення якості та кількості контенту, так і національна самоідентифікація користувачів.

Команда медіасервісу [MEGOGO](#) вивчила, як від початку широкомасштабної війни змінилися вподобання українців у споживанні контенту. У компанії відзначають, що популярність українських аудіодоріжок зросла в кілька разів, а російська мова нарешті почала втрачати своє домінуюче становище. Наприклад, цієї осені найпопулярніший серіал дивилися з українською озвучкою 52% глядачів, створеною студією MEGOGO Voice. Ще близько 7% переглядів здійснюються мовою оригіналу — англійською. До 24 лютого показники переглядів українською були значно меншими.

У свою чергу, Reuters оприлюднив розлогий [матеріал](#), що розглядає причини двомовності українців, відзначаючи зміну тенденцій від часів радянського періоду, коли російська мова була пропагована, а українська культура пригнічувалася, до нині, коли українці прагнуть позбутися впливу росії та утвердити свою незалежність від сусіда. Зазначено, що найшвидший перехід на українську мову здійснюють колишні російськомовні міста – Дніпро, Харків та Одеса. Крім того, Reuters наводить цікаві дані з Work.ua, платформи пошуку роботи: наприкінці 2022 року роботодавці розміщували 84% вакансій українською мовою та 13% російською, водночас у 2015 році ці показники були майже зворотніми: 80% вакансій були російською мовою та лише 16% українською.

Слід зауважити, що останнім часом в усій країні з ініціативи різних установ та організацій, таких як місцеві органи влади, місцеве самоврядування, навчальні заклади, бібліотеки, приватний сектор, волонтерські групи та окремі волонтери, активно створюються та успішно реалізуються різноманітні проекти для різних цільових аудиторій, спрямовані на вивчення державної мови та подолання психологічних бар'єрів у її повсякденному використанні. Ці ініціативи відзначаються різноманітністю завдань – від надання допомоги початківцям до підготовки громадян до складання тестів та іспитів з володіння державною мовою. Вони приймають різні форми – від навчальних онлайн-платформ, розмовних клубів та експрес-курсів до повноцінних довготривалих курсів з вивчення та підвищення рівня володіння державною мовою.

Міністерство освіти і науки активно сприяє переходу від російської мови до англійської. Це є логічним кроком, особливо з

урахуванням нашого вступу до Європейського Союзу. Міністерство очолює цей процес і розробило законопроект, спрямований на збільшення використання англійської мови у суспільстві.

Серед інструментів є стимулюючі та обмежувальні. Стимулюючі заходи – це гранти для україномовних проектів та освітні програми, такі як запуск безлічі курсів з вивчення української мови у 2022 році. Обмежувальні заходи – це вимога обов'язкового контенту українською мовою в онлайн-медіа та заборона російської мови на телебаченні. Причини прискореної українізації є трагічними, але ця війна створила такі стимули для переходу на українську мову, які не може забезпечити жодна програма міністерства.

Щоб забезпечити збереження та розвиток мови, необхідним є широке використання її в повсякденній комунікації між усіма членами суспільства. Це означає, що потрібно створити умови для наявності великої кількості безкоштовних курсів української мови, розмовних клубів та різноманітних навчальних проектів для всіх бажаючих, особливо для внутрішньо переміщених осіб. Це є відповідальністю держави, місцевого самоврядування та кожного громадянина.

Тому сміливо можна стверджувати, що поточна ситуація, війна, безперечно, сприяє об'єднанню всіх українців із різних регіонів, мовних груп та політичних переконань, що є міцним підґрунтям мовної гармонії та розуміння в Україні.

Список використаних джерел

1. Де вивчити українську мову в Києві. Уповноважений із захисту державної мови: веб-сайт. URL: <https://mova-ombudsman.gov.ua/news/de-vivchiti-ukrayinsku-movu-v-kiyevi> (дата звернення: 17.02.2024).
2. Єдині. URL: <https://yedyni.org/about/> (дата звернення: 17.02.2024).
3. Мова єднає українців і робить нас сильною європейською нацією, - Тарас Кремень (Інтерв'ю). Уповноважений із захисту державної мови: веб-сайт. URL: <https://mova-ombudsman.gov.ua/news/mova-yednaye-ukrayinciv-i-robit-nas-silnoyu-yevropejskoyu-naciyeyu-taras-kremen-intervyu> (дата звернення: 17.02.2024).
4. Статус англійської мови в Україні: яка позиція МОН та про що дискутують у мережі. НУШ: веб-сайт. URL: <https://nus.org.ua/news/status-anglijskoyi-movy-v-ukrayini-yaka-pozytsiya-mon-ta-pro-shho-dyskutuyut-u-merezhi/> (дата звернення: 17.02.2024).

5. Торік надійшла рекордна кількість звернень про порушення мовного закону - Кремень. Укрінформ: веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3809076-torik-nadijsla-rekordna-kilkist-zvernen-pro-porusenna-movnogo-zakonu-kremin.html> (дата звернення: 17.02.2024).
6. Українізація набирає обертів: перегляди українських фільмів зросли в п'ять разів. Cases.media: веб-сайт. URL: <https://cases.media/news/ukrayinizaciya-nabiraye-obertiv-pereglyadi-ukrayinskikh-filmiv-zrosli-v-p-yat-raziv> (дата звернення: 17.02.2024).
7. «Я не можу жити в Україні і розмовляти російською». Укрінформ: веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3815370-a-ne-mozu-ziti-v-ukraini-i-rozmovlati-rosijskou.html> (дата звернення: 17.02.2024).
8. Harmash O. Wartime surge of Ukrainian language brings boons for those who switch. Reuters: website. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/wartime-surge-ukrainian-language-brings-boons-those-who-switch-2023-04-26/> (дата звернення: 17.02.2024).

Лагідна українізація в медіа: вплив на ЗМІ та громадську інформацію

Насправді процес українізації розпочався ще задовго до повномасштабного вторгнення росії на територію України. Адже у 2021 році Уряд затвердив [Концепцію](#) державної програми розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя до 2030 року. Одна з головних цілей цієї концепції - забезпечити активне використання української мови в різних сферах суспільного життя. За [словами](#) Олександра Ткаченка (тодішнього Міністра культури та інформаційної політики України), важливо змінити ставлення іншомовних осіб до державної мови, при цьому дотримуючись принципів «лагідної українізації».

Українська влада активно сприяла поширенню української мови через різноманітні заходи, включаючи мовну політику у сферах освіти, медіа та державного управління. Це призвело до збільшення присутності та використання української мови в

щоденному житті, зокрема в офіційних документах, зовнішніх вивісках та публічних оголошеннях.

Тенденція до збільшення використання української мови та витіснення російської мови з культурних, медійних та побутових сфер після 24 лютого 2022 року можна порівняти зі своєрідним щитом.

Процес «лагідної» українізації уже стає невідворотнім. Він почався значно раніше, з 2014 року, але рік активної війни справді підсилив цю тенденцію. Законодавчі зміни, прийняті до 24 лютого, закріплюють його сталість. Онлайн-ЗМІ, які повинні створити українськомовну версію та використовувати її як основну, вже це роблять. Телебачення незабаром повністю перейде на українську мову. З 1 січня 2023 року 90% контенту на національних каналах буде українською, а з 1 січня 2024 року – 100%.

З повномасштабним вторгненням ЗМІ стали на шлях «лагідної українізації». Наприклад, бізнес-видання [The Page](#) відмовилося від російської версії, яка приносила виданню до 40% трафіку. Редакція пояснила, що вважає недоречним транслювати мову ворога у інформаційний простір, а рішення назвали складним, але необхідним.

Водночас Суспільне вводить [нові проекти](#), що спрямовані на популяризацію української мови. У компанії стверджують, що навіть при обмеженому фінансуванні виробництва додаткового контенту у 2022 році, регіональні команди, зокрема чернігівська філія, самостійно підготували ряд матеріалів, які привертають увагу глядачів, зокрема: серію міжпрограмних роликів під назвою «Легідна Українізація», що присвячена українській мові.

Однак є й негативні тенденції. Сергій Стуканов, керівник аналітичного відділу Центру контент-аналізу, [стверджує](#), що станом на жовтень 2023 року приблизно 10% сайтів національних та регіональних ЗМІ не мають україномовної версії, що є прямим порушенням мовного Закону. Це стосується загалом 35 національних та 60 регіональних медіа.

Також важливо розглянути особливості та значення телемарафону «Єдині новини», який безсумнівно можна вважати найбільшим феноменом українського телебачення у 2022 році.

Фактично марафон є інформаційним каналом, контент якого створюється та транслюється шістьма телеканалами чи медіагрупами, серед яких: Національна суспільна

телерадіокомпанія України, три приватні медіахолдинги «1+1 Media», «Starlight Media» та «Inter Media Group», а також Дирекція телерадіопрограм Верховної Ради України. Кожна з цих компаній має шестигодинний проміжок мовлення.

Спільний телемарафон був започаткований як добровільна ініціатива за сприяння з боку держави в особі міністра культури та інформаційної політики Олександра Ткаченка. Водночас [рішенням](#) Ради національної безпеки і оборони «Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану» від 18 березня телемарафон отримав офіційний статус.

Головний інтерес влади полягав в каналізації інформації й недопущенні можливості для ворога скористатися найпопулярнішими українськими медіа для впливу на суспільство.

«Детектор медіа» назвав телемарафон [«інформаційною протиповітряною обороною в цивілізаційній війні»](#). І це дійсно справедливо, оскільки у перші тижні війни РФ проти України інформаційний простір був переповнений фейками, спробами спричинити паніку, вкидами та елементарним інформаційним сміттям. Інтернет-видання часто підривалися на інформаційних мінах у своїх намаганнях перевірити достовірність фактів. Російські хакери ламали офіційні сайти та сторінки в соцмережах, тому неможливо було довіряти інформації на них. У таких умовах було дуже доречним об'єднання ефірів центральних каналів у спільний марафон, що визнаний та заохочений державою. У марафоні якщо й не говорять усю правду про війну, то принаймні не оприлюднюють неперевірені факти та не поширюють російської дезінформації. Такий процес був в інтересах як аудиторії, так і мовників, оскільки перша потребувала підстав довіряти принаймні якимось новинам, а останні в умовах паніки та хаосу не змогли б працювати повноцінно.

Необхідність та виправданість створення марафону в перші місяці повномасштабної війни навіть не викликали сумнівів у суспільстві. А здатність комерційних, державних й суспільних телеканалів України об'єднатися задля спільної роботи – це взагалі окремий привід для гордості. Водночас саме марафон допоміг зберегти українську державність у лютому-березні, коли Україна зіштовхнулася з найбільшими загрозами, серед яких й інформаційні атаки.

Можна передбачити, що українське інформаційне мовлення повернеться до нормального життя, коли кожен канал зможе виробляти та транслювати власний контент для своєї цільової аудиторії, а влада не втручатиметься в редакційну політику, лише після перемоги України.

Наразі соціальні мережі є одним з найпопулярніших джерел інформації, тому вважаємо доцільним розглянути також і їхню роль як засобів масової інформації. Згідно [опитувань](#) Київського міжнародного інституту соціології, 59% респондентів вважають соціальні мережі одним із двох основних джерел інформації. На порівняння: лише 43% респондентів зараховують телемарафон «Єдині новини» до топ-2 джерел.

Наразі використання російської мови для отримання новин дійсно стає проблемою. Основна проблема полягає не стільки у російських версіях відомих ЗМІ, а в тисячах Телеграм-каналів, де російська мова є основною, і які не перевіряють контент, що серйозно загрожує інформаційній безпеці.

Важливо зазначити, що відповідно до [частини 6 статті 27](#) мовного Закону, інтернет-представництва (включаючи веб-сайти та сторінки в соціальних мережах), які зареєстровані в Україні, мають бути державною мовою. Окрім того, окрім версії інтернет-представництва державною мовою, можуть існувати версії на інших мовах. Версія інтернет-представництва державною мовою повинна містити не менше інформації за обсягом та змістом, ніж іншомовні версії, та автоматично завантажуватись для користувачів в Україні. Ця норма почала діяти з 16 липня 2022 року.

Та все ж у сфері інтернету фіксується позитивна динаміка утвердження української мови як державної. Результати [дослідження](#) «Українська мова в соціальних мережах», яке оцінювало використання української та російської мов у вітчизняному сегменті соціальних мереж у жовтні 2023 року та порівнювало їх з даними за 2020 та 2022 роки, свідчать про те, що українська мова помітно переважає майже у всіх найпопулярніших соціальних мережах. Західні платформи, такі як Facebook, Instagram та Twitter (X) підтвердили тенденцію до посилення ролі української мови. Наприклад, в мережі Instagram понад 90% дописів тепер пишуться державною мовою; у Twitter (X) та

Facebook цей показник склав 75-80%. Для наочності варто зазначити, що, наприклад, у жовтні 2020 року, цей показник становив 15-25%.

Тарас Кремень, уповноважений із захисту державної мови, [наголошує](#) на значущості цього дослідження, яке не лише розкриває широкий спектр проблем у мовній сфері національного та регіонального рівнів, але й підкреслює важливість посилення присутності української мови в українському сегменті соціальних мереж. Це свідчить про реальний розвиток громадянського суспільства, яке все більше звертає увагу на дописи, опубліковані українською мовою, і проявляє більшу активність у цьому напрямку.

Отже, можна стверджувати, що в Україні спостерігається мовний цифровий опір. Перехід до використання української мови та відмова від російської в медіа та онлайн-дискусіях відображає загальне зміцнення національної ідентичності та опозицію. Цей лінгвістичний процес змін, спричинений російським вторгненням, служить сильним доказом важливості мови у формуванні нації та культурної стійкості в умовах складних випробувань.

Список використаних джерел

1. «Лягідна українізація» — новий ютуб-проект від Суспільне Чернігів. Суспільне: веб-сайт. URL: <https://cn.suspilne.media/articles/18551> (дата звернення: 10.02.2024).
2. Про схвалення Концепції Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року. Розпорядження від 19 травня 2021 р. № 474-р. Кабінет міністрів України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.02.2024).
3. Результати дослідження "Українська мова в соціальних мережах". Центр контент-аналізу. URL: https://detector.media/doc/images/news/archive/2021/2_18701/mova-sotsmerezkh-2023_povna.pdf (дата звернення: 10.02.2024)."

4. Роз'яснення частини 6 статті 27 мовного Закону. Уповноважений із захисту державної мови: веб-сайт. URL: <https://mova-ombudsman.gov.ua/news/roziasnennia-chastyny-6-statti-27-movnoho-zakonu> (дата звернення: 10.02.2024).
5. Соцмережі в умовах війни випередили телебачення за популярністю - опитування. Інтент: веб-сайт. URL: <https://intent.press/news/medialiteracy/2022/socmerezhi-zalishayutsya-golovnim-dzherelom-novin-dlya-ukrayinciv/> (дата звернення: 10.02.2024).
6. Спільний телемарафон — інформаційна ППО в цивілізаційній війні. Детектор медіа: веб-сайт. URL: <https://detector.media/kritika/article/197522/2022-03-15-spilnyy-telemarafon-informatsiyna-ppo-v-tsyvilizatsiyniy-viyni/> (дата звернення: 10.02.2024).
7. Стуканов С., Лузан Є. Центр контент-аналізу: Близько 10% українських онлайн-медіа не мають повноцінної україномовної версії сайту. Детектор медіа: веб-сайт. URL: <https://detector.media/infospace/article/218697/2023-10-30-tsentr-kontent-analizu-blyzko-10-ukrainskykh-onlayn-media-ne-mayut-povnotsinnoi-ukrainomovnoi-versii-saytu/> (дата звернення: 10.02.2024).
8. Тарас Кремень: Посилення присутності української мови в соцмережах – це про реальний зріз мовної стійкості. Уповноважений із захисту державної мови: веб-сайт. URL: <https://mova-ombudsman.gov.ua/news/taras-kremin-posylennia-prysutnosti-ukrainskoi-movy-v-ukrainskomu-sehmenti-sotsialnykh-merezh-tse-pro-realnyi-zriz-movnoi-stiikosti-hromadianskoho-suspilstva> (дата звернення: 10.02.2024).
9. Ткаченко: Для нас головне - не втратити медійний ринок. Interfax: веб-сайт. URL: <https://interfax.com.ua/news/interview/906862.html> (дата звернення: 10.02.2024).
10. Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану. Рішення Ради національної безпеки та оборони України від 18 березня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-22#Text> (дата звернення: 10.02.2024).

11. The Page згортає російську версію сайту. Ukr.net: веб-сайт.

URL: <https://www.ukr.net/news/details/technologies/95765795.html> (дата звернення: 10.02.2024).

Освітні процеси: як школи та університети підтримують мовний перехід

Україна переживає важливий етап свого розвитку, пов'язаний з усвідомленням важливості збереження та підтримки української мови як складової національної ідентичності. Освітні установи, зокрема школи та університети, відіграють ключову роль у цьому процесі, вживаючи активні заходи для сприяння мовному переходу. Різноманітні ініціативи, від запровадження посад мовних омбудсменів до зміни методик навчання, свідчать про важливість культурних змін та внутрішньої самоідентифікації в освітньому середовищі. Ця стаття розкриває, як саме освітні процеси в Україні сприяють мовному переходу, враховуючи значні досягнення та виклики, що стоять перед системою освіти у соціокультурному контексті.

Україна має багатовікову історію та власну мову, тому на сьогоднішній день важливо встановити чітку державну мовну політику. Сучасна освіта стоїть перед важливим завданням – підтримкою української мови. Наразі є позитивна тенденція: у порівнянні з минулим навчальним роком на 11 % більше вчителів використовують виключно українськомовні навчальні матеріали, про це свідчать дані опитування, яке у 2023 році провела Державна служба якості освіти України, спільно з Міністерством освіти і науки України, Українським інститутом розвитку, Інститутом освітньої аналітики та за підтримки проєкту «Супровід урядових реформ в Україні». В опитуванні взяли участь 30 тисяч вчителів, батьків та учнів, та стосувалося воно якості освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану.

Понад 90% опитаних [заявили](#), що українська мова є для них рідною та використовується в усіх сферах життя. Однак 43% батьків висловили незадоволення рівнем володіння українською мовою своїми дітьми. Спілкуванню українською

мовою часто перешкоджає недостатній рівень її володіння, звичка спілкуватися російською в сім'ї, вплив російськомовного інтернет-контенту та середовища. Рівень задоволеності батьків забезпеченням функціонування державної мови в освітніх закладах зріс на 6% порівняно з попереднім навчальним роком

Важливо звернутися до наявних показників рівня навчальних досягнень з української мови. 66% учнів шостого класу мають середній рівень навчальних досягнень, 32% – достатній і лише 2% – високий. Серед восьмикласників ситуація наступна: 61% мають середній рівень, 33% – достатній і 4% – високий.

Важливим є інший показник – 72% учнів учениць мають бажання додатково розвивати або покращувати свої знання з української мови однак лише 32% скористалися такою можливістю. Зважаючи на це, наразі наявна ідея щодо необхідності надалі розвивати мережу освітніх платформ та курсів з вивчення української мови. За це [виступило](#) 94% педагогів та 88% батьків.

Також актуальною є зміна методик навчання та викладання української мови, а також оновлення матеріальної бази, а саме: навчальних матеріалів та наповнення шкільних бібліотек.

Агресивне повномасштабне вторгнення РФ підкреслило, що важливість розвитку та піднесення престижу української мови не обмежується лише заходами державної політики, але й залежить від громадських ініціатив. Це підтверджено діями двох українських ВНЗ – Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та Національного університету «Києво-Могилянська академія» на початку 2023 року.

У січні 2023 року адміністрація Харківського університету прийняла рішення встановити посаду омбудсмена з метою захисту державної мови серед професорсько-викладацького складу. На цю посаду був призначений М. Філон, завідувач кафедри української мови, якому доручено сприяти популяризації української мови та відстежувати дотримання мовного законодавства.

Пізніше на академічній конференції Національного університету «Києво-Могилянська академія» були затверджені

нові внутрішні правила, які рекомендують та вимагають уникати в університеті використання російської мови, оскільки вона є мовою країни-агресора. Ця заборонається на перервах, у бібліотеці, коридорах, їдальні та на території університету, тобто у всіх ситуаціях поза аудиторіями та навчальним процесом.

При цьому не передбачено жодних каральних заходів. Це скоріше вияв внутрішнього вибору, особистої самоідентифікації та, одночасно, підтвердження колективної єдності. Як [зауважив](#) президент Національного університету «Києво-Могилянська академія» С. Квіт, це не стосується покарання, але має на меті культурні зміни. Головна мета полягає в тому, щоб перетворити внутрішню корпоративну культуру. Ніхто не буде вживати заходів для контролю за студентами, проте внутрішня громадська думка буде підтримувати ідею того, що це сприятиме повному переходу університету на українську мову.

У даний час декілька українських вищих навчальних закладів ввели посади мовних омбудсменів на громадських засадах. Серед них – Харківський національний університет імені Г. С. Сковороди та Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Цікаво, що в педагогічному ВНЗ питаннями захисту мовних прав студентської громади займається не фахівець навчального закладу, а саме студентка.

Проте в закладах освіти мають місце системні порушення мовного законодавства, і вони не поодинокі. Показовою є ситуація в Дніпровському державному медуніверситеті, де викладачка вимагала від студентки говорити російською мовою.

Тарас Кремінь, уповноважений із захисту державної мови, [стверджує](#), що «на превеликий жаль, таких університетів у столиці, і в Одесі, і в Харкові та в інших куточках України достатньо. Тому що крім послуговування недержавною мовою, дехто з представників професорсько-викладацького складу продовжує використовувати матеріали, додаткову інформацію, літературу недержавною мовою».

Додатково до значимості актуальності матеріальної бази, надзвичайно цінною у контексті українізації освітнього

процесу є активна позиція педагогічних працівників. Яскравим прикладом цього є Артур Пройдаков, вчитель української мови та літератури, який очолює методичний та соціальний напрямок у школі MIDGARD. Він рекомендує використовувати актуальний матеріал на уроках та заохочує до пошуку спільних інтересів з учнями, орієнтуючись на сучасні тренди та цікавинки, які відстежують учні. Для цього варто стежити за новинами та використовувати ці матеріали на уроках. Артур Пройдаков [ділиться](#) своїм власним досвідом: «А ще досі згадую, як після Євробачення мій клас просто шаленів від усього, що пов'язано з гуртом KALUSH. Ми слухали інтерв'ю гурту, говорили про громадянську позицію представників культури, вивчали фразеологізми». Суть підходу педагога – зловити хвилю зацікавленості учнів певною подією чи темою і працювати над побудовою уроків на цьому матеріалі, спираючись на поточну програму. Це один з дієвих підходів «лагідної українізації», який запровадив вчитель української мови.

Повномасштабна війна вказала на всі прогалини та слабкі місця в тому числі, системи освіти, яка наразі має нагоду для оновлення та взяття чіткого курсу щодо суцільної українізації. Попри виклики та порушення, система освіти активно працює над підтримкою української мови серед молодого покоління. Громадські ініціативи та державна підтримка свідчать про те, що Україна робить значні зусилля для зміцнення своєї мовної та культурної ідентичності, щоб забезпечити майбутнє країни та зберегти свою незалежність.

Список використаних джерел

1. Мовний омбудсман отримав з початку року майже 3,5 тисячі скарг. Укрінформ: веб-сайт. URL: <https://www.google.com/amp/s/www.ukrinform.ua/amp/rubric-society/3790219-movnij-ombudsman-otrimav-z-pocatku-roku-majze-35-tisaci-skarg.html>(дата звернення: 16.03.2024).
2. Понад 90 % українських учителів, батьків і учнів вважають рідною мовою українську: моніторинг українізації в освіті. Суспільне Культура: веб-сайт. URL: <https://suspilne.media/culture/623849-ponad-90->

ukrainskih-uciteliv-batkiv-i-ucniv-vvazaut-ridnou-movou-ukrainsku-monitoring-ukrainizacii-v-osviti/ (дата звернення: 16.03.2024).

3. Українська мова під час війни: ключові тенденції розвитку. Національний інститут стратегічних досліджень: веб-сайт.
URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ukrayinska-mova-pid-chas-viyny-klyuchovi-tendentsiyi-rozvytku> (дата звернення: 16.03.2024).
4. Учні говорять на перервах російською? 10 секретів лагідної українізації. Освіторія: веб-сайт.
URL: <https://osvitoria.media/experience/uchni-govoryat-na-perervah-rosijskoyu-10-sekretiv-lagidnoyi-ukrayinizatsiyi/> (дата звернення: 16.03.2024).
5. Ціннісні українізація в освіті. Ukrinform TV. https://www.youtube.com/live/5jiye_TwLZQ?si=YZhkBwCMNxNwE9G8 (дата звернення: 16.03.2024).

Мовна інтеграція в творчому просторі: вплив українізації на культуру та мистецтво

Повномасштабне вторгнення спричинило стрімкий розвиток українського творчого ландшафту і що важливо – мистецтво розвивається в межах української національної традиції, сповідуючи обов'язкове використання виключно української мови.

Росія відкрито стверджує, що українська нація та її культура не існують. Головне завдання українських культурних діячів наразі полягає в тому, щоб спростувати це твердження, презентуючи культурно-мистецький простір України на міжнародній арені. Ця інформаційна війна ведеться не лише всередині країни, а й за її межами. У контексті російсько-української війни розвиток та просування української літератури стає надзвичайно важливим, оскільки вона є ключовим джерелом для знання країни, її історії, менталітету та розуміння подій, що відбуваються в Україні в даний час. Крім того, вона важлива для заперечення пропагандистських наративів кремля. Щодо міжнародних зв'язків, то 24,6% [видавців](#) вже налагодили співпрацю з міжнародними партнерами, а 51% мають це у планах.

Участь Українського інституту книги, Українського інституту, Міжнародного фестивалю «Книжковий Арсенал» і Міжнародного фестивалю «BookForum» вже з початку повномасштабного вторгнення допомагає українській книзі з'являтися на багатьох міжнародних літературних заходах. Це дозволяє інформувати світову книжкову спільноту про російсько-українську війну, створювати коаліцію культурних установ для бойкоту російського культурного продукту і бізнесу, а також просувати українську культуру за кордоном.

Книжкова індустрія України значно постраждала від російської агресії: лише 39% видавництв продовжують свою діяльність, а 22% зазнали збитків у складах та офісах. 33 видавництва [втратили](#) свої виробничі можливості повністю. Крім того, галузь стикається з проблемами недостатнього фінансування та обмеженням можливостей щодо друку нових книг.

Прикладом витривалості і культурної мужності є Миколаївський академічний український театр драми та музичної комедії. Незважаючи на постійні обстріли міста та небезпеку, що полягала в наступі ворога, [театр](#) продовжував свою роботу з 24 лютого 2022 року. У червні того ж року репертуар театру включав класичні твори, такі як «Кайдашева сім'я», «За двома зайцями», «Женихи», «Наталка Полтавка», «Хазяїн», «Засватана – не вінчана», а також нові постановки, зокрема «Шевальє Іван Сірко», «Мишоловка», «Біла ворона», «Наречена для батька». На веб-сайті театру відзначено: «Українська мова є ключовим елементом нашої ідентичності, особливо в умовах війни, розпочатої проти нашої держави російською федерацією. Ми залишаємося незламними у нашому культурному протистоянні на півдні!» Таке гасло може стати прикладом для всіх театрів України.

У сучасних умовах військового конфлікту Україна не тільки стикається з трагічними обставинами, але й демонструє, що українці не втрачають свого почуття гумору, яке є важливим ідентифікатором нації. Різноманітні види мистецтва тепер спрямовані на вираження патріотизму кожного українця. Стендапи на військову тематику, особливо ті, що виконуються у форматі телевізійних виступів, отримують все більшу популярність. Наприклад, репертуар студії «95 квартал»

активно висміює ворога через різноманітні форми мистецтва, такі як стендап, сценки, пародії та меми в соціальних мережах. Ці твори розкривають недолугість російських силовиків та їхніх лідерів, створюючи гумористичний контент, який підкреслює опір і волю українського народу.

Українські [фільми](#) тепер стали значним сегментом ринку, оскільки на них з'явився попит. Протягом перших восьми місяців 2023 року вони заробили 192 мільйони гривень, що на 12 мільйонів гривень більше, ніж у весь найуспішніший з точки зору касових зборів рік вітчизняного кіно - 2019 рік [5].

Такий успіх українського кіно за неповний 2023 рік визначений передусім благодатним прокатом анімаційного фільму «Мавка лісова пісня».а також стрічки від українського режисера Антоніо Лукіча «Люксембург. Люксембург».

Українське кіно зараз займає значну частину ринку. За [даними](#) генеральної директорки Film.ua Group, Вікторії Ярмощук, у 2022 році вони становили 27% від загальних касових зборів, тоді як до початку війни цей показник коливався в межах 4-7%.

Наприклад, світова прем'єра історичної драми «Щедрик» режисерки Олесі Моргунець-Ісаєнко відбулася навесні 2022 року у Варшаві під час благодійного кіномарафону CinemAid Ukraine. У лютому 2023 року в США також відбулося кілька благодійних показів, а в січні — в Ізраїлі.

Також варто зазначити прем'єру стрічки «Памфір» режисера Дмитра Сухолиткого-Собчука в Києві та драмеді з елементами чорного гумору «Я працюю на цвинтарі» режисера Олексія Тараненка.

Визначною є подія здобуття премії «Оскар» за документальний фільм Мстислава Чернова «20 днів у Маріуполі». Фотограф Євген Малолетка та продюсерка Василиса Степаненко працювали над документальним проєктом. Обидва вони опинилися в блокадному Маріуполі у лютому-березні 2022 року і стали останніми журналістами, які висвітлювали всі події в місті в той час. Їхній внесок був визнаний, і вони отримали Пулітцерівську премію у 2023 році. Фільм був створений у 2023 році у співпраці з Associated Press та Frontline.

Важливими також є мультсеріали та анімаційні фільми. Студентка Національної академії керівних кадрів культури й мистецтв, Юлія Ткач, разом зі своєю сестрою створили [анімаційний фільм](#) про літак АН-125 «Мрія», який є найбільшим і найпотужнішим у світі. Цей фільм був опублікований на сторінці авіаконструкторської компанії, що виробляє «Мрію», і вже почав активно поширюватися світовими ЗМІ. Головний посил їхнього проєкту відображений у наступних рядках: «Місяць тому український літак «Мрія» піднявся на найвищі висоти. Це було дуже важко для нього, так само як і для нас усіх зараз, але він мужньо несе на своїх крилах вогонь Свободи, Гідності та Світла, який ніколи не згасне. «Мрія» передала Богу всі наші молитви, віру та любов».

Також варто згадати про мультсеріал «Пес патрон». Ця серія мультфільмів розповідає про захопливі пригоди Патрона, який навчає дітей правилам безпечного поводження з вибухонебезпечними предметами.

Особливого значення набув музичний фронт. Все розпочалося з пісні «Ой у лузі червона калина», яку Андрій Хливнюк виконав на Софійській площі у перші дні повномасштабного вторгнення. Далі були пісні «Байрактар» (Тарас Боровко), «Допоможе ЗСУ» (Chico & Qatoshi), «Українська лють» (Христина Соловій), «Чути гімн» (Skofka), «Враже» (Енджі Крейда).

Особливим став культурний [проєкт](#) Артема Пивоварова «Твої вірші, мої ноти», метою якого є популяризація української культури і мистецтва через призму музики, співак створив музику для віршів українських письменників. У процесі створення альбому брали участь: Надя Дорофєєва, Олег Скрипка, Ярмач, Леля45, Шумей, Настя Каменських, хлопці з гурту KALUSH, Злата Огнєвіч, Альона Альона, Ольга Полякова, Паша Шилько, Євген Хмара.

Визначною подією стала перемога гурту Kalush Orchestra у 2022 році став на пісенному конкурсі «Євробачення». Їхній трек «Стефанія», де хіп-хоп взаємодіяв з українськими народними інструментами, зокрема тилинкою та сопілкою, став першим репом і першим україномовним треком, що переміг у конкурсі.

Цьогоріч Jerry Neil та Alyona Aloyona виграли Національний відбір на Євробачення з піснею «Teresa & Maria» За новими даними сайту Eurovisionworld, українські артистки, як і раніше, є лідерами з 16-відсотковою ймовірністю перемоги.

Під час воєнних дій, коли українська державність стала об'єктом загрози, питання національної ідентичності стало особливо актуальним. Таким чином, можна очікувати, що відчуття національної ідентичності ще більше посилиться. Культурні творці України будуть звертатися до етнічних та історичних тем у своїй творчості. Після перемоги буде продовжено переосмислення образу українців. У нашій свідомості закоріниться символ міцної та відважної особистості, готової взяти зброю в руки для захисту своїх прав і держави, навіть якщо це вимагатиме життя.

На сьогоднішній день стає все популярнішим один із трендів 2014 року – споживання вітчизняних товарів. Українські музиканти здатні виступати на рівні зі світовими зірками у топ-чартах, що відзначається зростанням попиту на українські бренди та мистецький контент загалом. Артисти з України об'єднуються, щоб представляти нашу країну на міжнародній арені, спільно формуючи новий образ України. Вони залишатимуться в центрі уваги, демонструючи усьому світові українські духовні та культурні цінності. Імідж України поступово трансформуватиметься з образу країни, яка потребує допомоги, в країну талановитих та відважних людей. І в підсумку можна сказати лише одне – ми рухаємося в правильному напрямку, тому й далі «лупаймо сю скалу», як казав Великий Каменяр.

Список використаних джерел

1. Артем Пивоваров – Твої Вірші, Мої Ноти. Нотатки про українську музику: веб-сайт.
URL: <https://notatky.com.ua/artem-pyvovarov-tvoi-virshi-moi-noty/> (дата звернення: 18.03.2024).
2. Загоруй А. Як працюють українські видавці в умовах війни – опитування. Читомо.
URL: <https://chytomo.com/iak-pratsiuiut-ukrainski->

- [vydavtsi-v-umovakh-vijny-opytuvannia/](#) (дата звернення: 18.03.2024).
3. Миколаївський академічний український театр драми та музичної комедії.
URL: <https://www.maut.com.ua> (дата звернення: 18.03.2024).
4. Мистецтво під час війни: розвиток українського кіно. Дивись info: веб-сайт.
URL: <https://dyvys.info/2023/10/31/rozvytok-ukrayinskogo-kino/> (дата звернення: 18.03.2024).
5. Українські митці в обороні України
URL: <https://www.radiosvoboda.org/amp/ukrayina-viyna-mystetstvokultura/31839854.html> (дата звернення: 18.03.2024).
6. Черниш О. Гумор проти ракет. Як Україна жартує під час війни. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61473573>(дата звернення: 18.03.2024).
7. Odds Eurovision Song Contest 2024.
URL: <https://eurovisionworld.com/odds/eurovision> (дата звернення: 18.03.2024).

Анотація

Авторський блог «Поштовх до ідентичності: Українізація як соціокультурний процес» представляє глибокий аналіз впливу українізації на сучасне українське суспільство. Метою проекту є дослідження різноманітних аспектів українізації та сприяння формуванню обґрунтованих поглядів громадян на цей процес. Через аналіз різних сфер життя - від медіа та освіти до культурного простору та мистецтва, робота допомагає висвітлити перспективи, виклики та позитивні зміни, що виникають внаслідок українізації.

Блог складається з серії публікацій: «Легідна українізація в медіа: вплив на ЗМІ та громадську інформацію», «Легідна українізація: шлях до мовної гармонії та розуміння в Україні», «Українізація та культурна самоідентифікація: як мова впливає на національну свідомість», «Освітні процеси: як школи та університети підтримують мовний перехід», «Мовна інтеграція в творчому просторі: вплив українізації на культуру та мистецтво».

У кожній статті розкриваються певні аспекти українізації, від історичних та культурних до практичних та політичних, сприяючи глибокому розумінню цього процесу та його значення для національної ідентичності. Кожна стаття використовує різноманітні джерела інформації, включаючи законодавчі акти, інтерв'ю з експертами, дослідження та звіти наукових установ та засоби масової інформації. Результати аналізу сприяють формуванню обґрунтованих поглядів громадян та стимулюють суспільний діалог з питань мовної політики та культурної ідентичності в Україні.

Ключові слова: українізація, мовна політика, культурна ідентичність, соціокультурний процес, мовне середовище, Україна.

The authorial blog «Impetus to Identity: Ukrainization as a Sociocultural Process» offers a profound analysis of the impact of Ukrainization on contemporary Ukrainian society. The project aims to explore various aspects of Ukrainization and foster informed perspectives among citizens on this process. Through analyzing different spheres of life - from media and education to cultural space and arts, the work

sheds light on the perspectives, challenges, and positive changes arising from Ukrainization.

The blog consists of a series of publications: «Gentle Ukrainization in Media: Impact on Mass Media and Public Information», «Gentle Ukrainization: Path to Linguistic Harmony and Understanding in Ukraine», «Ukrainization and Cultural Self-Identification: How Language Influences National Consciousness», «Educational Processes: How Schools and Universities Support Linguistic Transition», «Language Integration in Creative Space: Impact of Ukrainization on Culture and Arts».

Each article explores specific aspects of Ukrainization, ranging from historical and cultural to practical and political, contributing to a deep understanding of this process and its significance for national identity. Drawing from various sources such as legislative acts, expert interviews, research, and reports from scientific institutions and media outlets, the analysis results in informed citizen perspectives and stimulates societal dialogue on language policy and cultural identity in Ukraine.

Keywords: Ukrainization, language policy, cultural identity, sociocultural process, linguistic environment, Ukraine.